

מנה בנתן

לע"צ הגה"צ ר' דב בן רבי צבי יחזקאל יפה זצוק"ל
הערות והנצחות טל' 0548449853 או מייל MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 96 פרשת חיי שרה תשפ"ב

ראש השנה כב-כח

שימון הדף היומי בדרך קצרו

דף כב כתוב במשנה שר"ע עיכב מ' זוגות בלוד, ושנו בברייתא שר' יהודה אמר ח"ו שר"ע עיכבם אלא שזפר שהיה הראש של גדר עיכבם, ור"ג שלח והורידוהו מגדולתו.

משנה אב ובנו שראו את החודש ילכו להעיד, ולא שיצטרפו יחד אלא שאם אחד מהם יפסל יעיד השני עם אחר, ר"ש סובר שאב ובנו וכל הקרובים כשרים לעדות החודש, ור' יוסי אמר שטוביה הרופא ראה את החודש בירושלים הוא ובנו ועבדו משוחרר, והכהנים קבלו אותו ואת בנו, ופסלו את עבדו, ור"ד קיבלו אותו ואת עבדו ופסלו את בנו. **גמרא** ר' לוי אומר שר"ש למד מהפסוק **החודש הזה לכם** שעדות זו כשירה בכם, ורבנן למדו שעדות זו מסורה לכם,

רב חנן בר רבא אומר שהלכה כר"ש, ורב הונא אמר לו שבמעשה של ר' יוסי רואים שב"ד חלקו על דעת ר"ש, אמר רב חנן שהרבה פעמים אמר לפני רב שהלכה כר"ש ולא אמר לו כלום, אמר רב הונא איך שנית, אמר לו שר"ש פסל קרובים אמר רב הונא לכן לא אמר לך כלום, ורב טבי בר מר טבי אמר בשם מר עוקבא בשם שמואל שהלכה כר"ש.

משנה הפסולים לעדות החודש הם: משחק בקוביא, ומלוה בריבית, מפריחי יונים, וסוחרי שביעית, ועבדים, והכלל בפסולים אלו שכל מה שאשה פסולה גם הם פסולים. **גמרא** משמע שעדות שאשה כשירה לה כולם כשרים, ומוכיח מזה ר' אשי שגזלן מדרבנן כשר לעדות אשה.

משנה עד שראה את החודש ואינו יכול ללכת מולכים אותו על החמור אפילו בשבת, ואף במיטה, ואם יש אורבים בדרך לוקחים עמם מקלות, ואם היתה הדרך רחוקה לוקחים מזונות, שעל מהלך לילה ויום מחללים שבת לצאת לעדות החודש שכתוב **אלה מועדי ה' אשר תקראו אותם במועדם**.

פרק אם אינן מכירין

משנה כשב"ד לא מכירים את העד שולחים עמו אחר להעיד עליו, ובתחילה קיבלו עדות חודש מכל אדם, וכשקלקלו הביתוסים התקינו שיקבלו רק מהמכירים. **גמרא** משמע במשנה שמספיק אחד להעיד עליו **עמוד ב** ולכאורה שנינו בברייתא מעשה שבא הוא ועדינו עמו להעיד עליו ולא מספיק אחד, מבאר רב פפא במשנה שאחר הכוונה זוג אחר, שהרי שנינו במשנה אם אינם מכירים אותו וכמובן שאין הכוונה לאחד שהרי כתוב **משפט** בעדות החודש וצריך ב' אלא אותו הכוונה אותו הזוג וגם אחר הכוונה לזוג אחר, אך יש להוכיח שמספיק אחד ממה ששנינו שר' נהוראי הלך בשבת לאושא להעיד על העד, ויש לומר שהיה עד נוסף והוא לא הוזכר מפני כבודו של ר' נהוראי, ורב אשי מבאר שכבר היה עד אחר באושא שהכירו ור' נהוראי הלך להצטרף עמו, והחידוש הוא שלא אומרים שאולי העד איננו שם ולא יחללו שבת.

עולא בא מא"י ואמר שקדשו את החודש, ואמר רב כהנא שכולם נאמנים על כך ולא רק עולא כי זה דבר שעתידי להתגלות ולא חוששים בזה לשקר, וכן שנו בברייתא שאפילו בא אחד מסוף העולם ואמר שב"ד קידשו את החודש נאמן.

הביתוסים רצו להטעות את החכמים, ושכרו שני בני אדם בד' מאות זוז אחד היה משלנו ואחד היה משלהם, והאחד משלהם העיד בב"ד ויצא, וכשאמרו לשני איך ראית את הלבנה אמר שהיה עולה במעלה אדומים וראהו רובץ בין ב' סלעים ראשו דומה לעגל ואזניו לשל גדי וקרניו לשל צבי, וזנבו מונח בין ירכותיו, והצתי בו ונרתעתי ונפלתי לאחורי, ואם אינכם מאמינים לי ראו את מאתים הזוז צרורים בסדיני, אמרו לו מי הזקיך לך אמר להם ששמע שהביתוסים ביקשו להטעות את החכמים, ולכן בא להודיע שלא יבואו בני אדם שאינם מהוגנים להטעות את החכמים, אמרו לו שמאתים הזוז הם שלך והשוכרך ימתח על העמוד, ואז תקנו שיקבלו עדות החודש רק ממכירים.

משנה בתחילה השיאו משואות לסימן, וכשקלקלו הביתוסים וגם הם השיאו ביום אחר תקנו שישלחו שלוחים, וכשהשיאו משואות הביאו כלונסאות של ארז ארוכים וקנים ועלי שמן ונעורת של פשתן וכרכום במשיחה ועולה לראש ההר ומצית בהם האש ומוליך ומביא ומעלה

ומוריד עד שהוא רואה שגם חבירו עושה כך בראש ההר השני, וכן בראש ההר השלישי, והתחילו להשיא המשואות בהר המשחה ובסרטבא ובגורפינא ובחורון ובכית בלתיין ושם לא זזו עד שראו את כל הגולה כמדורת האש. **גמרא** משיאין זה לשון יקידת אש שכתוב **וישאום דוד ואנשיו** והתרגום הוא ואוקדינן דוד.

משיאים רק על חודש שנראה בזמנו לקדשו ביום ל' והשיאו לאור עיבורו, ומשמע שרק על חסר עושים משואות ולא על מלא, ומבאר ר' זירא שגזרו משום ר"ח חסר שחל בערב שבת ואז יעשו במוצ"ש ואם נאמר שעושים על מלא א"כ יבואו לטעות,

דף כג ולא ידעו אם היה חדש חסר ומה שלא עשו אתמול כי לא היה אפשר, או שהחדש מלא ור"ח בזמנו, ולכאורה נעשה גם במלא ואם יחול ר"ח בערב שבת לא יעשו במוצ"ש ואז ידעו שהחדש היה חסר, ויש לומר שיטעו שמא הוא מלא, ומה שלא עשו כי היה להם איזה אונס, אך קשה שיעשו רק על מלא ולא על חסר, מבאר אביי שא"כ יהיה ביטול מלאכה לעם שני ימים שתמיד יחכו לעוד יום.

ר' יהודה אומר שיש ד' מיני ארזים ארז קתרוס עץ שמן וברוש, רב מבאר שקתרוס הוא אדרא, ובבית ר' שילא הסבירו שהוא מבלגא או גולמיש, והוא חלק על רבה בר רב הונא שאמר שיש י' מיני ארזים שכתוב **אתן במדבר ארז שיטה והדס, עץ שמן אשים בערבה ברוש תדהר ותאשור יחדי, ארז הוא מה שקוראים בבבל ארזא, שיטה הוא תורניתא, הדס הוא אסא, עץ שמן הוא אפרסמא, ברוש הוא ברתא, תדהר הוא שאגא, תאשור הוא שוריבני, ובפסוק מנו ז' מינים, ולרב דימי הוסיפו עליהם אלונים אלמוגים אלמוגים, אלונים הוא בוטמי, אלמוגים הוא בלוטי, ואלמוגים הוא כסיתא, וללישנא בתרא הוסיפו ארונים ערמונים אלמוגים, ארונים הוא ערי, וערמונים הוא דולכי.**

רב דרש בפסוק **וצי אדיר לא יעברנו** שזה בורני גדולה להוצאת אלמוגים, והביאו ר' אלפי אנשים ב"ב חודש, או י"ב אלפי אנשים ב"ב חדשים, וטוענים את הספינה הזו בחול עד שהיא שוקעת, ואז יורדים שחיינים וקושרים את האלמוגים לספינה, ואז מוציאים החול לחוץ והיא עולה ונעקרים האלמוגים, ושויים אחד על שניים בכסף, וישנם ג' נמלים גדולים ב' אצל הרומאים ואחד אצל הפרסיים, הרומאים מוציאים אלמוגים והפרסיים מוציאים מרגליות ושל הפרסים נקרא נמל של מלוכה.

ר' יוחנן אמר שכל שורה שנטלו הנכרים מירושלים הקב"ה עתיד להחזיר לה, שכתוב **אתן במדבר ארז שיטה**, ומדבר הוא ירושלים שכתוב **ציון מדבר היתה**.

עוד אמר ר' יוחנן שהלומד תורה ואינו מלמדה דומה להדס במדבר, ויש אומרים שהוא אמר שהלומד תורה ומלמדה במקום שאין ת"ח הוא דומה להדס במדבר שהוא חביב.

עוד אמר ר' יוחנן אוי לעכו"ם שאין להם תקנה שכתוב **תחת הנחושת אביא זהב ותחת הברזל אביא כסף ותחת העצים נחושת ותחת האבנים ברזל**, ומה יביאו תחת ר"ע וחביריו שהרגום, ועליהם נאמר **וניקיתי דמם לא נקיתי**.

רב אומר שבית בלתיין הוא המקום ששמו בירם, **עמוד ב** ורב יוסף אומר שגולה זה פומבדיתא,

כמדורת האש, היינו שכל אחד היה נוטל אבוקה בידו ועולה לראש גגו.

ר"ש בן אלעזר אומר שהשיאו משואות גם בהרים של חרים וכייר וגדר וחברותיה, ויש אומרים שהם היו בין ההרים שמנתה המשנה, ויש אומרים שהם היו לצד אחר של א"י והמשנה מנתה בצד אחד, ור"ש בן אלעזר מנה בצד אחר.

ר' יוחנן אומר שהיו ח' פרסאות בין כל הר והר, ויחד הם ל"ב פרסאות, אך קשה שהיום המרחק גדול יותר ויש לומר שנסתמו הדרכים, שכתוב **הנני שך את דרכך בסירים**, ור"נ בר יצחק למד מהפסוק **נתיבותי עוה**.

משנה היתה בירושלים חצר גדולה ושמה היה בית יעזק והיו מתכנסים לשם כל העדים ובדקום ב"ד שם ועשו להם שם סעודות גדולות כדי שיתרגלו לבא, בראשונה כשהגיעו בשבת לא זזו משם כל היום, ורבץ

גמליאל הזקן תיקן שיוכלו ללכת אלפים אמה לכל צד, וכן התירו לחכמה הבאה לילד ולבא להציל מהדליקה או מהגייס או מהנהר ומהמפולת, והם כאנשי העיר ויש להם אלפים אמה לכל רוח. **גמרא** הסתפקו אם המשנה כתבה בית יעזק וזה לשון מעולה, כמו שכתוב **ויעזקהו ויסקלהו**, או שקראו לה בית יזק מלשון צער כמו שכתוב **והוא אסור באזיקים**, ואביי הוכיח ממה שעשו שם סעודות גדולות, אך יש לדחות שעשו להם גם סעודות וגם יסורים.

משנה בכדיקת העדים בדקו קודם את הזוג שבא ראשון, והכניסו את הגדול שבהם ואומרים לו אמור כיצד ראית את הלבנה, לפני החמה או לאחריה לצפונה או לדרומה, כמה היה גבוה ולאין היה נוטה, וכמה היה רחב, ואם הוא אמר שראה לפני החמה אינו כלום, ואח"כ הכניסו את השני ובדקוהו אם עדותם מכוונת העדות קיימת, ושאר הזוגות שואלים אותם ראשי דברים ואמנם אין צריכים אותם אלא כדי שלא יצאו בפחי נפש ויתרגלו לבא. **גמרא** לכאורה לפני החמה הוא לצפונה ולאחר החמה הוא לדרומה, ואביי מבאר שזה שאלה נוספת האם הפגימה לפני החמה או לאחריה, ואם אמר לפני החמה לא אמר כלום, כמו שר' יוחנן דרש בפסוק **המשל ופחד עמו עושה שלום במרומי**, שמעולם החמה לא ראתה את פגימתה של הלבנה ואת פגימתה של הקשת, את של הלבנה שלא תחלוש דעתה, ושל הקשת שלא יאמרו עובדי החמה שהחמה משלחת חיצים,

דף כד ישנה ברייתא שאם אמר לצפונה דבריו קיימים ולדרומה לא אמר כלום, וישנה ברייתא שאם אמר לדרומה דבריו קיימים ולצפונה לא אמר כלום, ויש לחלק שבימות החמה שהחמה שוקעת בצפון הירח בחידושו לדרום החמה, ובימות הגשמים שהחמה שוקעת בדרום, הירח לצפון החמה.

שנו בברייתא שאם אחד אומר גבוה כב' מרדעות ואחד אומר כג' מרדעות העדות קיימת, ואם אחד אומר ג' ואחד אומר ה' העדות בטילה, אך ניתן לצרף אחד מהם לעדות אחרת.

שנו בברייתא שאם אמרו ראינוהו במים או בעששית או בעבים לא מעידים עליו, וכן אם אמרו חציו במים או בעבים או בעששית לא מעידים עליו, וקשה מה החידוש בסיפא הרי אם כשכולו במים לא מעידים ק"ו שלא יעידו בחציו, ויש לבאר בסיפא שאמרו חציו במים וחציו ברקיע, חציו בעבים וחציו ברקיע, או חציו בעששית וחציו ברקיע, לא מעידים עליו.

שנו בברייתא שאם אמרו ראינוהו ושוב לא ראינוהו לא מעידים עליו, ואין לבאר כפשוטו, שהרי אינם צריכים לראותו ברצף, ואביי מבאר שראו אותו ללא כוונה וכשרצו לראות להדיא לא ראוהו, לא מעידים עליו שיתכן שראו עיגול של ענן לבן.

משנה ראש ב"ד אמר מקודש וכל העם אמרו אחריו מקודש מקודש, לת"ק בין אם נראה בזמנו בין אם לא נראה בזמנו מקדשים אותו, ולר"א בר' צדוק אם לא נראה בזמנו לא מקדשים אותו שכבר קדשוהו שמים. **גמרא** ר' חייא בר גמרא אמר בשם ר' יוסי בר שאול בשם רבי שראש ב"ד אומר מקודש לומדים מהפסוק **וידבר משה את מועדי ה'.**

רב פפא אומר שכל העם אומרים מקודש לומדים מהפסוק **אשר תקראו אותם ויש לקרוא אשר תקראו אתם**, ור"נ בר יצחק לומד מהפסוק **אלה הם מועדי שהם יאמרו מועדי**, ומה שאומרים פעמיים מקודש לומדים מהפסוק **מקראי קודש**.

לדעת פלימו בזמנו לא מקדשים ושלא בזמנו מקדשים, ור"א בר' ש סובר שלעולם לא מקדשים שכתוב **וקדשתם את שנת החמישים שנה**, שרק שנים מקדשים ולא חדשים, ורב יהודה אמר בשם שמואל שהלכה כר"א בר' צדוק, וכן הוכיח אביי ממה ששנינו: ראוהו ב"ד וכל ישראל ולא הספיקו לומר מקודש עד שחשיכה הרי הוא מעובר ולא כתוב מקודש, ויש לדחות שהמשנה מחדשת שהוא מעובר, ולא נאמר שכיוון שראוהו ב"ד וכל ישראל התפרסם הדבר ולא יעברו, קמ"ל שמעברים.

משנה לר"ג היו דמות צורות של לבנה בטבלא ובכותל בעלייתו, ובהם הוא הראה להדיוטות ואמר האם ראית כזה או כזה. **גמרא** יש להקשות שאסור לעשות צורת לבנה ששנינו על הפסוק **לא תעשון אתי** שאסור לעשות כדמות המשמשים במרום, ומבאר אביי שהתורה אסרה רק שמשים שניתן לעשות כמותם, כמו ששנינו שלא יעשה אדם בית כתבנית ההיכל אכסדרה כתבנית אולם חצר כמדת העזרה, שולחן כמדת השולחן, ומנורה כנגד המנורה, אך עושה עמוד ב מנורה של ה' קנים או ו' או ח' אך לא יעשה של ז' ואפילו של שאר מתכות, ולר'

יוסי בר' יהודה לא יעשה אף של עץ, שביט חשמונאי עשו של עץ למקדש, ואמרו לו שהם היו שפודים של ברזל וחיפוס בבעץ, וכשהעשירו, עשאוהו של כסף, וכשהעשירו יותר, עשאוהו מזהב, אך קשה מברייתא ששנינו שגם שמשים שאי אפשר לעשות כמותם אסור לעשות, שכתוב **לא תעשון אתי** לא תעשון כדמות שמי המשמשים לפני במרום, ומבאר אביי שהתורה אסרה רק דמות ד' פנים יחד, אך לפ"ד דמות אדם לבדה יהיה מותר, וקשה מברייתא ששנינו שכל הפרצופות מותרים מלבד פרצוף אדם, ורב הונא בר רב אידי אמר ששמע בשיעורו של אביי שדורשים **לא תעשון אתי** לא תעשון אותי, אך קשה שאסור גם שאר שמשים ששנינו על הפסוק **לא תעשון אתי** שלא יעשו כדמות שמי המשמשים לפני במרום, כגון אופנים ושפרים וחיות הקודש ומלאכי השרת, ומבאר אביי שהתורה אסרה רק שמשים שבמדור העליון, אך קשה שיש ברייתא שדורשת בפסוק **אשר בשמים** לרבות חמה ולבנה כוכבים ומזלות, **ממעל**, לרבות מלאכי השרת, ויש לומר שהברייתא היא דיברה לעבדם, אך יש לדחות שלעבדם אסור אפילו שלשול קטן כמו שלמדו מהפסוק **אשר בארץ**, לרבות הרים וגבעות ימים ונהרות אפיקים וגאיות, **מתחת** לרבות שלשול קטן, אך קשה ששנינו שאסור עשייה גם במדור התחתון, שכתוב **לא תעשון אתי** לא תעשון כדמות שמי המשמשים לפני כגון חמה לבנה כוכבים ומזלות, וצריך לומר שאחרים עשו לר"ג, אך קשה ממה שאחרים הביאו לרב יהודה דמות ואמר לו שמואל שיסמא את עינו, ויש לומר שהיה חותמו בולט ומשום חשד, כמו ששנינו בברייתא שטבעת שחותמה בולט אסור להניחה ומותר לחתום בה, ואם חותמה שוקע מותר להניחה אך אסור לחתום בה, וקשה שבנהרדעא היה בית כנסת שחבר ובנוהו, והיתה בו אנדרטא של המלך, ורב שמואל ואביו של שמואל ולוי התפללו שם ולא חששו לחשד, ויש לומר שלרבים מותר, ור"ג נחשב כרבים כי רבים מצויים אצלו, עוד יש לומר שהלבנה שעשו לו היתה של פרקים, או שעשה להתלמד והאיסור הוא **לא תלמד לעשות** אבל אתה למד להבין ולהורות.

משנה פעם באו ב' עדים ואמרו ראינוהו בשחרית במזרח ובערב במערב, **דף כה** ואמר ר' יוחנן בן נורי שהם עידי שקר אך רבן גמליאל קיבלם ביבנה, ובמקרה אחר באו ב' עדים ואמרו ראינוהו בזמנו אך הוא לא נראה בליל עבורו, ורבן גמליאל קבלם ואמר ר' דוסא בן הרכינס שהם עידי שקר שהרי איך ניתן להעיד על אשה שילדה ולמחרת רואים שהיא עדיין מעוברת, ואמר ר' יהושע שהוא צודק, ורבן גמליאל גזר על ר' יהושע שיבא אליו במקלו ומעותיו ביוה"כ שחל לפי חשבוננו, ור"ע הלך ומצאו מיצר אמר לו ר"ע שיש ללמוד שמה שעשה ר"ג עשוי, שכתוב **אלה מועדי ה' אשר תקראו אתם**, בין בזמנם בין שלא בזמנם יש רק את מה שקבעו, ובא ר' יהושע לר' דוסא, ור' דוסא אמר לו שאם נדון על ב"ד של ר"ג יש לדון על כל ב"ד שעמד מימות משה עד עכשיו שכתוב **ויעל משה ואהרן נדב ואביהוא ושבעים מזקני ישראל** ולא פירשו את שמותיהם של אותם זקנים, וזה מלמד שכל שלושה ושלושה שעמדו כב"ד על ישראל הם כב"ד של משה, לקח ר' יהושע את מקלו ומעותיו והלך לר"ג ביבנה ביוה"כ לפי חשבוננו, ור"ג נשקו על ראשו ואמר לו בא בשלום רבי ותלמידי רבי בחכמה ותלמידי שקבלת את דברי. **גמרא** ר"ג אמר לחכמים שיש לו קבלה מבית אבי אביו שלפעמים הירח בא בארוכה ולפעמים בא בקצרה, ור' יוחנן מבאר טעמם, שכתוב **עשה ירח למועדים שמש ידע מבוואו** ומשמע שרק דרכה של השמש ידועה ולא דרכו של הירח.

ר' חייא ראה את הלבנה בבוקר של כ"ט וזרק עליה רגבים ואמר שהוא רוצה לקדשה בערב ואת עומדת כאן, לכי התכסי, ופעם אמר רבי לר' חייא שילך לעין טב ויקדש את החדש ושלח לי משם סימן, דוד מלך ישראל חי וקים.

שנו בברייתא שפעם התקשרו השמים בעבים ונראתה הלבנה ככ"ט ורצו העם לומר שזה ר"ח, אמר ר"ג שהוא קיבל מבית אבי אביו שהחידוש של הלבנה אינו פחות מכ"ט יום ומחצה וב' שלישי שעה וע"ג חלקים, ואמו של בן זזא מתה באותו יום ור"ג הספידה הספד גדול, ואף שהיא לא היתה ראויה להספד כזה, אלא שהוא רצה לפרסם שב"ד לא קדשו את החודש.

הסתפקו בדברי המשנה האם ר"ע היה מיצר או שר"ע ראה שר' יהושע מיצר, ובברייתא שנינו להדיא שר"ע הלך ומצא שר' יהושע

מיצר, ואמר לו מדוע אתה מיצר אמר לו שעדיף לו לחלות י"ב חדש ולא לקבל גזירה זו, אמר ר"ע הרשיני לומר לך מה שלמדתי, שכתוב אתם ג' פעמים, אתם אפילו שוגגים אפילו מזידים, ואפילו מוטעים, ואמר לו עקיבא נחמתי עקיבא נחמתי.

שנו בברייתא שלא פירשו את שמות שאר הזקנים שלא יאמרו האם דיין פלוני הוא כמשה ואהרן, או כנדב ואביהוא או כאלדד ומידד, ועוד כתוב ויאמר שמואל אל העם, ה' אשר עשה את משה ואת אהרן, ועוד כתוב וישלח ה' את ירובעל ואת יפתח ואת שמואל, ירובעל זה גדעון שעשה מריבה עם הבעל, בדן הוא שמשון שהגיע משבט דן, **עמוד ב** ועוד כתוב משה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי שמו, והפסוק שקל את השופטים הקלים עם שמואל ומשה ואהרן לומר שגדעון בדורו כמשה בדורו, שמשון בדורו כאהרן, ויפתח שקול כשמואל, שאפילו הקל כשנעשה פרנס על הציבור הוא כאביר באבירים, ועוד כתוב ובאת אל השופט אשר יהיה בימים ההם ופשוט שאי אפשר לבא לשופט בימים אחרים, אלא ודאי יש ללכת לשופט שבימיו, ועוד כתוב ואל תאמר מה היה שהימים הראשונים היו טובים מאלה.

שנו בברייתא שר"ג קם מכסאו ונשק את ר' יהושע ואמר לו שלום עלי רבי ותלמידי, רבי שלמדתי תורה ברבים ותלמידי שגזרתי וקיימת כתלמיד, אשרי הדור שהגדולים נשמעים לקטנים, ק"ו שקטנים ישמעו לגדולים, ולכאורה הקטנים חייבים לשמוע, אלא כשהגדולים נשמעים לקטנים עושים ק"ו לקיים דבריהם.

פרק ראוהו ב"ד

משנה אם ב"ד וכל ישראל ראו את הלבנה וגם נחקרו העדים אך לא הספיקו לומר מקודש עד שהחשיך, מעברים את החדש, ואם ב"ד לבדם ראוהו, יעמדו שנים ויעידו בפניהם ויאמרו מקודש מקודש, ואם ראוהו ג' שהם ב"ד יעמדו שנים מהם ויעמידו מחבריהם אצל היחיד ויעידו בפניהם ויאמרו מקודש מקודש, ויחיד לא נאמן ע"י עצמו. **גמרא** כתוב שב"ד וכל ישראל ראו לחדש שאף שהתפרסם הדבר ויכולים לקדשו, קמ"ל שמעברים, וכתוב נחקרו העדים לומר שגם אם נחקרו העדים הוא מעובר, אך לפ"ז לא צריך לכתוב שנחקרו העדים ואלא בא לחדש שלא נאמר שחקירת העדים נחשבת לתחילת דין ומקודש הוא גמר דין ויקדשו בלילה, כמו בדיני ממונות שיכולים להתחיל לדון ביום ולהמשיך בלילה, קמ"ל שבלילה לא אומרים מקודש שכתוב כי חוק לישראל הוא משפט לאלוקי יעקב וחוק הוא גמר דין וקוראים לזה משפט, וכמו שמשפט ביום כך קידוש החודש ביום.

כשב"ד ראו לא אומרים שלא תהיה שמיעה גדולה יותר מראיה שמדובר שראוהו בלילה, ובסיפא כשראוהו ג' שהם ב"ד לא אומרים כך, ואין להעמיד שראוהו בלילה, שא"כ מה באים לחדש, ויש לומר שהחידוש הוא שיחיד לא נאמן, ואף שבמזמן מומחה לרבים יכול לדון וא"כ נאמר שהוא יכול לקדש את החודש, ולומדים ממה שאין מומחה יותר ממשה ובכ"ז אומר לו הקב"ה שיקדש רק כשאהרן עמו שכתוב ויאמר ה' אל משה ואל אהרן החודש הזה לכם ראש חדשים.

מוכח מדברי המשנה ששנים עומדים אצל היחיד שעד נעשה דיין, ולכאורה זה לא כר"ע, ששינונו שלר' טרפון אם ב"ד ראו שאחד הרג את הנפש,

דף כו חלקם מעידים וחלקם דנים, ור"ע סובר שכיון שראו כולם הם עדים, ועד לא יכול להיעשות דיין, ויש לומר שר"ע חלק רק בדיני נפשות שכתוב ושפטו העדה והצילו העדה, ואם הם ראו הם לא יכולים לדונו לזכות כלל, אך בקידוש החודש גם ר"ע מודה שעד נעשה דיין.

משנה כל השופרות כשרים חוץ משל פרה שהיא קרן, ור' יוסי מכשיר של פרה, שכל השופרות נקראו קרן שכתוב במשון בקרן היובל. **גמרא** רבנן סוברים שכל השופרות נקראו קרן ושופר, אך של ר"ה נקרא רק קרן, שכתוב בכור שורו הדר לו וקרני ראם קרניו, ור' יוסי אומר שגם של פרה נקרא קרן, שכתוב ותיטב לה' משור פה, לכאורה פר אינו שור ושור אינו פה, אלא שור פר הכוונה משופר, ורבנן דרשו את הפסוק כרב מתנה שהשור גדול כפר, **עולא** מבאר שרבנן למדו כדברי רב חסדא שכה"ג לא נכנס לפני ולפנים בבגדי זהב, שאין קטיגור נעשה סניגור, ומה שמכניסים דם של פר כי הוא כבר השתנה, ואף שבפנים יש ארון כפורת וכרוב מזהב, יש לומר שהחוטא לא יקריב ואף שהוא מכניס כף ומחתה מזהב, יש לומר שנאמר שהחוטא לא יתנאה ואף שהוא לובש בחוץ בגדי זהב אך אינו מכניסם לפני ולפנים, ושופר אף שהוא מבחוץ אך כיון שהוא בא לזכרון הוא כפנים, ובמשנה מבואר

טעם ששופר פרה הוא קרן זה בנוסף לטעם שאין קטיגור נעשה סניגור, ור' יוסי סובר ששופר שהוא בחוץ אין בו חסרון של קטיגור, ומה שהוא נקרא קרן אינו חסרון, כי כל השופרות נקראו קרן, **ואב"י** מבאר שרבנן סוברים שהתורה אמרה שופר אחד ושופר של פרה הוא עשוי גלדים גלדים והוא כב' או ג' שופרות, ורבנן במשנה אמרו טעם חוץ מטעם זה שזה נקרא קרן ולא שופר, ור' יוסי סובר שכיון שהם מחוברים יחד זה נחשב לשופר אחד, והטעם של קרן אינו חסרון כי כל השופרות נקראו קרן.

יובל הוא מלשון אייל, כמו שר"ע אמר שבערב קראו לאייל יובל, וקראו לנידה גלמודה כלומר גמולה זו מבעלה, ובאפריקה קראו למעה קשיטה ובה מבואר הפסוק **במאה קשיטה** שהכוונה ק' מעות, רבי אמר שכשהלך לכרכי הים קראו למכירה כירה ובה מבואר בפסוק **אשר כריתי לי**, ר"ל אמר שכשהלך לתחום של קן נשירא קראו לכלה ניפני, וכמו שכתוב **יפה נוף משוש כל הארץ** וקראו לתרנגול שכוי שריב"ל אמר שמה שכתוב **מי שת בטוחות חכמה או מי נתן לשכוי בינה** זה תרנגול.

לוי הגייע למקום אחד ובא אליו אדם והתלונן שקבעו פלוני, **עמוד ב** ולא ידע מה הוא אומר, והוא שאל בביהמ"ד ואמרו לו שקבע הכוונה גזל, שכתוב בפסוק **היקבע אדם אלוקים**, ור"ב מברניש אמר לרב אשי שאם הוא היה שם היה מבין מעצמו, שהיה שואלו איך קבעך ובמה קבעך ומדוע קבעך, ולוי לא ענה לו שחשב שהוא התכוון לענין עבירה.

התלמידים לא ידעו מה הכוונה סירוגין, ושמעו ששפחתו של רבי אמרה לתלמידים שנכנסו לפרקים עד מתי אתם נכנסים סירוגין, ולא ידעו מה הכוונה חלגלוגות ושמעו אותה אומרת לאדם שפיזר את מה שקראו פרפחינים עד מתי אתה מפזר חלגלוגך, ולא ידעו פירוש הפסוק סלסלה ותרוממך, ושמעו אותה אומרת לאדם שהיפך בשערך עד מתי אתה מסלסל בשערך, ולא הבינו מה הפירוש וטאטתיה במטאטא השמד ושמעוה אומרת לחברתה, קחי מטאטא ותטאטי הבית,

התלמידים לא ידעו לפרש הפסוק השלך על ה' יהבך, ואמר רבה בר בר חנה שפעם הלך עם ישמעאלי ונשא משא, ואמר הישמעאלי הבא יהבך והשלך אותו על הגמל.

משנה את השופר של ר"ה עושים משל יעל ופשוט, ופיו מצופה זהב וב' חצוצרות מהצדדים, השופר מאריך והחצוצרות מקצרות כיון שמצוות היום בשופר, בתענית לוקחים של זכרים כפופים ופיהם מצופה זהב וב' חצוצרות באמצע, השופר מקצר והחצוצרות מאריכות, שמצוות היום בחצוצרות, היוכל שוה לר"ה לענין התקיעות והברכות, לר' יהודה בר"ה תוקעים בשל זכרים וביובל בשל יעלים. **גמרא** ר' לוי אומר שבר"ה ויה"כ מצוה בכפופים ושל כל השנה בפשוטים, ומה שכתוב במשנה של יעל פשוט הוא כמו התנא בברייתא שלר' יהודה תוקעים בר"ה בשל זכרים כפופים ומה שלא אמר שהלכה כר' יהודה שלא נאמר שהוא סובר כמותו גם לענין יובל, ות"ק ור' יהודה נחלקו, שר' יהודה סובר שבר"ה עדיף שאדם יכופף את רוחו וביו"כ עדיף שיפשוט את דעתו, ולת"ק בר"ה עדיף לפשוט כמה שיותר, ובתעניות עדיף לכופף את דעתו.

דף כז כתוב בברייתא שציפהו זהב במקום הנחת פיו פסול, ושלא במקום הנחת פיו כשר, ולפ"ז מה שאומרת המשנה פיו מצופה זהב, מדובר שלא במקום הנחת פיו.

יש להקשות איך תקעו בשופר ובחצוצרות יחד הרי שני קולות אינם נשמעים, ששינונו שזכור ושמור נאמרו בדיבור אחד, ואין הפה יכול לדבר ולא האוזן לשמוע, ויש לומר שלכן מאריך בשופר, אך לפ"ז יוצא שאם שמע סוף תקיעה בלא תחילתה יצא, ואותו דבר כשר תחילה בלי סופה, ולקמן שינונו שאם תקע בראשונה ובשניה משך כשנים זה נחשב אחד, ולכאורה נחשיב לו כב' שנחלק התקיעה, יש לומר שלא עושים הפסק בתקיעה, ואין להוכיח ממה ששינונו שהתוקע לתוך הבור או לתוך הדות או לתוך פיטס אם קול שופר שמע יצא ואם שמע קול הברה לא יצא ולכאורה נאמר שיצא ממה ששמע את תחילת התקיעה קודם שהתערב הקול, אלא יש לבאר שמה שב' קולות אינם נשמעים זה רק כשבאו מאדם אחד אך כשבאו מב' בני אדם הם נשמעים, אך קשה ממה ששינונו שלא יקראו או יתרגמו בתורה ב' אנשים, ויש לומר שכאן זה דומה לסיפא בברייתא, שבהלל ומגילה

אפילו עשרה קוראים יחד, כי זה חביב ונותן דעתו לשמוע, כך בתקיעות השופר חביב, ולכן ישמעו אותו.
בתעניות, פיו מצופה כסף שכל אסיפה היא בכסף או שהתורה חסה על ממונם של ישראל וביו"ט לא עשו של כסף שעדיף כבוד יו"ט.
רב פפא רצה לעשות כדברי המשנה בשופר וחצוצרות, ואמר לו רבא שזה נאמר רק במקדש, וכן כתוב בברייתא שרק במקדש עושים כך, אך בגבולין בר"ה שיש שופר אין חצוצרות, ובתעניות יש רק חצוצרות, ור' חלפתא רצה להנהיג כך בציפורי, ור' חנינא בן תרדיון רצה להנהיג כך בסיכני, ואמרו חכמים שעשו כך רק בשערי מזרח ובהר הבית בלבד, ורבא או ריב"ל אמרו שזה נדרש מהפסוק **בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה'**, שרק לפני המלך עושים כך ולא בכל מקום.

ר' שמואל בר יצחק אומר שמה שמתפללים בר"ה זה היום תחילת מעשיך הוא כר"א שהעולם נברא בתשרי, ורב עינא מקשה מדברי המשנה שהיובל שנה לר"ה בברכות הרי ביובל לא ניתן לומר זה היום תחילת מעשיך, ויש לומר שהוא שווה בשאר הברכה, ורב שישא בר רב אידי שנה שאכן משנתנו לא כר"א שלדבריו שבתשרי נברא העולם וא"כ רק בר"ה אומרים זה היום תחילת מעשיך וביובל לא אומרים כך, אך יש לדחות שיוכל שווה בשאר הברכה.

משנה שופר שנסדק והדביקו פסול, וכן אם הדביק שברי שופרות פסול **עמוד ב** אם השופר ניקב וסתמו אם מעכב את התקיעה פסול, ואם אינו מעכב כשר, התוקע לתוך הבור או לתוך דות או לפיטס, אם שמע קול שופר יצא ואם שמע קול הברה לא יצא, מי שעבר אחרי ביהכנ"ס או שביתו סמוך לביהכנ"ס ושמע קול שופר או מגילה אם כיוון לבו יצא ואם לא, לא יצא אף ששניהם שמעו, אך רק מי שכיוון יצא. **גמרא** שופר ארוך שקיצרו כשר, אם גרדו והעמידו על גלדו כשר, אם צפהו זהב במקום הנחת פיו פסול, ושלא במקום הנחת פיו כשר, ואם ציפה זהב מבפנים פסול ומבחוץ אם השתנה קולו ממה שהיה פסול ואם לא השתנה כשר, נתן שופר בתוך שופר אם שמע את קול הפנימי כשר, ואם שמע את קול החיצון פסול, גרדו בין מבפנים בין מבחוץ כשר, אם הפכו ותקע בו לא יצא, ורב פפא מבאר שאין הכוונה שהפכו לגמרי ככתונת, אלא אפילו אם הצר את הרחב והרחיב הצר, והטעם הוא כדברי רב מתנה שכתוב **והעברת שצריך דרך העברתו**.

שנו בברייתא שאם הוסיף על השופר כל שהוא פסול בין במינו בין שלא במינו, ואם ניקב וסתמו בין במינו בין שלא במינו פסול, ולר' נתן במינו כשר ושלא במינו פסול, ור' יוחנן אומר שבמינו כשר רק כשנשאר רובו ושלא במינו פסול גם כשנשאר רובו, ויש ששנו שר' יוחנן דיבר על הסיפא שבשלא במינו פסול רק כשנפתח רובו ואם נשאר רובו כשר, ולפ"ז במינו כשר גם בנפתח רובו, נסדק לארכו פסול ולרחבו אם נשאר בו שיעור תקיעה כשר ואם לא פסול, ורשב"ג פירש ששיעור תקיעה הוא בשיעור שיאחזנו בידו ויראה לכל צד, היה קולו דק או עבה או צרוד כשר שכל הקולות כשרים בו. **שלחו** לאביו של שמואל שאם קדחו ותקע בו יצא, ולכאורה זה פשוט שהרי את כל השופרות קודחים, ויש לומר שהחידוש הוא שכשר אף כשקדחו בזכרותו, ולא אומרים שמין במינו חוצץ.

רב הונא אומר שבתוקע לבור רק העומדים על שפת הבור לא יצאו אך העומדים בבור יצאו, וכן שנינו בברייתא, שתוקע לתוך הבור או הדות יצא, ומשנתנו דיברה על העומדים חוץ לבור, והעומדים בבור יצאו, ויש שהקשו מהמשנה אומרת שלא יצא ויש ברייתא שיצא, וביאר רב הונא שהמשנה דיברה לעומדים על שפת הבור והברייתא דיברה לעומדים בבור.

דף כח רבה אומר שאם שמע מקצת תקיעה בבור וחלקה חוץ לבור יצא, אך אם שמע מקצת מהתקיעה קודם עלות השחר וחלקה אחר עלות השחר לא יצא, ואביי הקשה שאם כשחלק מהתקיעה קודם זמן חיוב פסול, א"כ גם במקום פסול לא נחלק את התקיעה, ויש לחלק שלילה אינו זמן חיוב, אך בור הוא מקום חיוב לעומדים בבור, ולכאורה יוצא שרבה סובר שיוצא בסוף תקיעה בלי תחילתה א"כ יוצא גם בתחילה בלי סופה, ולעיל שנינו שאם תקע בראשונה ובשניה משך כב' זה נחשב לו כאחת, ולרבה קשה שנחלק את התקיעה, ויש לומר שלא עושים הפסק בתקיעה כשתיים, ואין להוכיח מתוקע לבור או לדות שלא יצא אם שמע קול הברה, ולכאורה שיצא בתחילת התקיעה קודם שהתערבב הקול, ויש לומר שרבה דיבר שרק התוקע לעצמו בבור ועולה תוך כדי יצא, והחידוש בדבריו שלא חוששים

שיצא ראשו ועדיין השופר בבור והקול מתערבב ולא יצא, קמ"ל שיוצא.

רב יהודה אומר שלא יתקע בשופר של עולה ואם תקע יצא, אך בשופר של שלמים לא יצא וההבדל הוא שיש מעילה בעולה ויצאה לחולין בתקיעה, אך בשלמים אין מעילה והאיסור רוכב עליהם, ורבא מקשה שגם בעולה לא יצא כי המעילה היא אחר התקיעה וכשתוקע עדיין זה באיסור, אלא סובר רבא שבשניהם לא יצא, ואח"כ חזר בו רבא וסובר שבשניהם יוצא כי המצוות לא ניתנו להנאה.

רב יהודה אומר שבשופר של ע"ז לא יתקע ואם תקע יצא, ובשל עיר הנדחת גם אם תקע לא יצא, והטעם הוא שכיוון שהוא עומד לשריפה א"כ השיעור שלו כמות.

רבא אומר שאם הדיר הנאה מחבירו מותר לחבירו לתקוע לו בר"ה, וכן אם נדר הנאה משופר תוקע בו בר"ה, המודר הנאה מחבירו מזה עליו מי חטאת בימות הגשמים שאינו נהנה, אך בימות החמה אסור, וכן המודר הנאה ממעיין מותר לו לטבול טבילת מצוה בימות הגשמים, אך לא בימות החמה.

שלחו לאביו של שמואל שאם כפו אדם ואכל מצה, יצא, וקשה ששנינו שאם כפאו שד שיאכל לא יצא, שהרי מי שלעתים הוא בריא ולעתים הוא שוטה, כשהוא בריא הוא כפקח וכשהוא חולה הוא כשוטה, ויש לומר שמדובר שכפאוהו פרסיים, ורבא רצה להוכיח מזה שהתוקע לשיר יצא והחידוש הוא שלא נחלק שבמצה יצא כי התורה צותה אותו לאכול והוא אכל, **עמוד ב** אך בתקיעה הוא מצווה על זכרון תרועה ובשיר הוא סתם מתעסק, קמ"ל שיוצא, ויוצא שרבא סובר שמצוות לא צריכות כוונה, ויש להקשות ששנינו שהקורא בתורה קר"ש והגיע זמן קריאתה יצא אם כיוון לבו, ואם לא, לא יצא, ומשמע שכוונה הוא לצאת ידי חובה, ויש לומר שכיוון הכוונה לקרוא ואמנם הוא קורא אך הוא קרא להגיה, ולכאורה קשה ממה ששנינו שמי שעבר מאחורי ביהכנ"ס או שביתו סמוך לביהכנ"ס ושמע קול שופר או מגילה אם כיוון לבו יצא ואם לא לא יצא, משמע שצריך כוונה לצאת, ויש לומר שצריך כוונה לשמוע ולא כיוון הכוונה שהוא שמע את זה כקול חמור בעלמא, ויש להקשות ממה ששנינו שאם התכוון שומע ולא משמיע או שהתכוון משמיע ולא השומע לא יצא, עד שיתכוון השומע והמשמיע, ונתכוון משמיע ולא שומע הוא שחשב שהוא קול חמור, אך איך יתכן שהמשמיע לא יתכוון להשמיע והשומע כן, אלא שצריך כוונה למצוה ומדובר בתוקע לשיר, ויש לדחות שהוא סתם נבח בו ואין בזה שיעור תקיעה, אביי מקשה שרובא הישן בשמיני בסוכה ילקה, ורבא אומר שלא ילקה שעל כל תוסיף עובר רק בזמנו, ורב שמן בר אבא מקשה, שאם כהן עולה על הדוכן לא יאמר כיון שניתן לו לברך אוסיף ברכה משלי כגון ה' **אלוקי אבותיכם יוסף עליכם**, אך כתוב **לא תוסיפו**, ולכאורה לדברי רבא אחר ברכה כבר נגמר זמנו ובכ"ז עובר, ויש לומר שמדובר שהוא לא סיים ומה שכתוב סיים הכוונה ברכה אחת, אך בברייתא כתוב להדיא סיים כל ברכותיו, ויש לומר שכל היום הוא זמנו כיון שיכול להזדמן לו ציבור אחר, ויש להוכיח שכתוב במשנה שאם התערב דמם של הניתנין במתנה א' עם הניתנין במתן ד' לר"א יתן ד' ולר' יהושע יתן א', ואמר ר"א שהוא יעבור על **בל תגרע**, אמר ר' יהושע שלדברין יעבור על **בל תוסיף**, אמר ר"א **שבל תוסיף** הוא רק כשהוא לבדו, אמר ר' יהושע **שבל תגרע** הוא רק כשהוא לבדו, ועוד הוא אמר שאם לא נתת לא עשית מעשה, אך אם נתת יותר עשית מעשה, ולכאורה אחר נתינה עבר זמנו ובכ"ז עובר **בבל תוסיף**, אלא שכיון שיכול להזדמן בבור אחר נחשב שזה זמנו, ויש לדחות שיתכן שר' יהושע סובר שעוברים על **בל תוסיף** גם לאחר זמנו, ויש לומר שההוכחה היא שרב שמן לא הביא ראיה ממשנה כיון שאומרים שיכול הזדמן לו בבור אחר, א"כ גם מהברייתא לא קשה כיון שאם יזדמן לו ציבור אחר יכול לברכם, ורב שמן אחז שבמתנות יש לו חיוב לתת, אך אינו מחוייב ללכת לברך ציבור נוסף.

רבא אומר שלצאת לא צריך כוונה אך לעבור יתחייב רק אם כיוון, אך קשה לפ"ז מה הקשה ר' יהושע ממתן דמים שזה לעבור, ויש לומר שרבא אומר שלצאת לא צריך כוונה, ובזמנו עובר גם בלי כוונה, ושלא בזמנו יעבור רק אם כיוון,